

Пазюра Анастасія

*Студентка 2 курсу архітектурного факультету КНУБА**Керівник: Зиміна С.Б. професор каф. Основ архітектури та АП*

ТЕКСТИЛЬ В ІНТЕР'ЄРІ РІЗНИХ ЕПОХ У КОНТЕКСТІ АРХІТЕКТУРНИХ СТИЛІВ

Анотація: у статті розглядаються різні види штор, що використовувалися відповідно до інтер'єрів архітектурних стилів різних епох.

Ключові слова: штори, текстиль, інтер'єр, колір, вікна, епоха, стиль, оточення.

Вступ

Кожен метр текстильного матеріалу, виробленого в наші дні, несе на собі пам'ять і знання, накопичені та акумульовані століттями і тисячоліттями, протягом яких людина займалася однією з найдавніших технологій. Важливим акцентом є саме штори – вони дають відчуття комфорту, захищають від холоду, шуму, пилу, спеки та сонячного світла. [10]

Історія виникнення текстилю приводить нас в стародавній Єгипет, до початку формування цієї великої держави. Ще під час формування великої цивілізації, біля річки Ніл ткалися тканини з льону. [11] І ось, пройшовши через тисячоліття, ми маємо ті самі улюблені нами штори. Варто прослідкувати, як же відбувалося це перевтілення.

Виникнення штори як окремої деталі інтер'єру

Так, вже в *Давньому Єгипті і Месопотамії* в оформленні житла з'явилося поняття розкоші і помпезності, і штори почали застосовуватися в декоративних цілях. Їх прикрашали всілякими орнаментами та елементами, що мали не тільки декоративне, але й сакральне значення. До речі, саме в *Стародавньому Єгипті* вперше набув великого поширення орнамент, звідти ж прийшла обтяжка меблів текстилем. Будинки древніх єгиптян також прикрашали балдахіни, які містилися над ліжком.

У *Стародавній Греції* в дизайні штор важливу роль відігравали пропорції, гармонія і природність, тому тканини розписувалися рослинними фарбами, найдорожчі прикрашалися вишивкою.

Для *візантійських* штор характерна велика кількість пишного драпірування, золотих вишивок і прикрас. Часто матеріалом для штор служив цінний китайський шовк.

Романський стиль (XI—XII ст.)

В *Європі* штори пройшли складний шлях до свого сьогоdnішнього вигляду.

Поступово розкіш стала витіснятися практичністю і функціональністю. Довгий час в оформленні житла панував аскетизм. Це було пов'язано з політичною, військовою ситуацією і, як наслідок, з особливостями архітектури.

Вікна середньовічних замків були надзвичайно вузькі. Як правило на них ставили лише грубі дерев'яні затвори для забезпечення безпеки і захисту від вуличного пилу. Іноді віконні отвори закривали сильно промасленим або вощеним папером, але його мета була практична, а не декоративна: засклені вікна в будинках були рідкістю, і залишалися такими аж до 16 століття. Якщо отвори завішували тканиною, ні про яку декоративну цінність не було й мови. Зазвичай це були полотна грубої і щільної тканини, що прикриває вузькі вікна-бійниці. [2] Проте в інтер'єрі текстиль був досить поширений – використовувалися балдахіни, часто штори розміщували замість міжкімнатних дверних полотен або для зонування кімнат [рис. 2, а].

Готика (кін. XII – поч. XVI ст.)

Єдиним призначенням штор за часів панування готики був захист від сонячного світла, який був потрібен далеко не завжди. Чернечі обмеження готичного стилю на розкіш і навіть колір штор було викликано тим, що вікна були маленькими і розташовувалися дуже високо [рис. 2, б].

Ренесанс (1440-1649)

Поступово архітектура видозмінюється, вікна стають ширшими. Прості середньовічні фіранки виглядають вже недоречно. В епоху Відродження мали місце два види штор - важкі завіси, які закривали не тільки вікна, але й кімнати від нескромних поглядів, а поруч з ними з'явилися тонкі завіси з батисту або дорогоцінного шовку.

Дуже модні в той час були гобеленові тканини, вельвет, дамаст, тонка вовняна пряжа. Кольори - нагадують про блиск дорогоцінного каміння: яскраво-жовтий, блакитний, червоний. Малюнок - квітково-геральдичні символи, наприклад троянди, іриси або корони, вишиті рожевими, індиго або зелено-блакитними шовковими нитками.

У XVI столітті введення в ужиток легких прозорих тканин дало можливість створення простих і утилітарних фіранок. Фіранки, найчастіше з тонкого газу або мусліну, дозволяли контролювати сонячне освітлення і зберігати певну відокремленість. Хоча в епоху Ренесансу оздоблення вікон було простим і невибагливим, фіранки, що складали оздоблення ліжок, а також порт'єри, які розділяли кімнати, були виконані набагато вправніше. Вони допомагали зберігати самотність і не давали протягам і звуків розповсюджуватись по всьому будинку. Фіранки такого типу називалися «порт'єрами», від французького «porte», що означає «двері». Порт'єри висіли всередині приміщення. Полотнища тканини, можливо шовку, льону або вовни, вранці підв'язувати до одвірка і опускалося на ніч, що відгороджують приміщення.

У міру розвитку нових способів ткацтва, у Франції і в Італії починається широке використання оксамиту і парчі насичених і переливчастих кольорів. [1]

Рис. 1:

ЗАГАЛЬНА КЛАСИФІКАЦІЯ ТКАНИН В ІНТЕР'ЄРІ

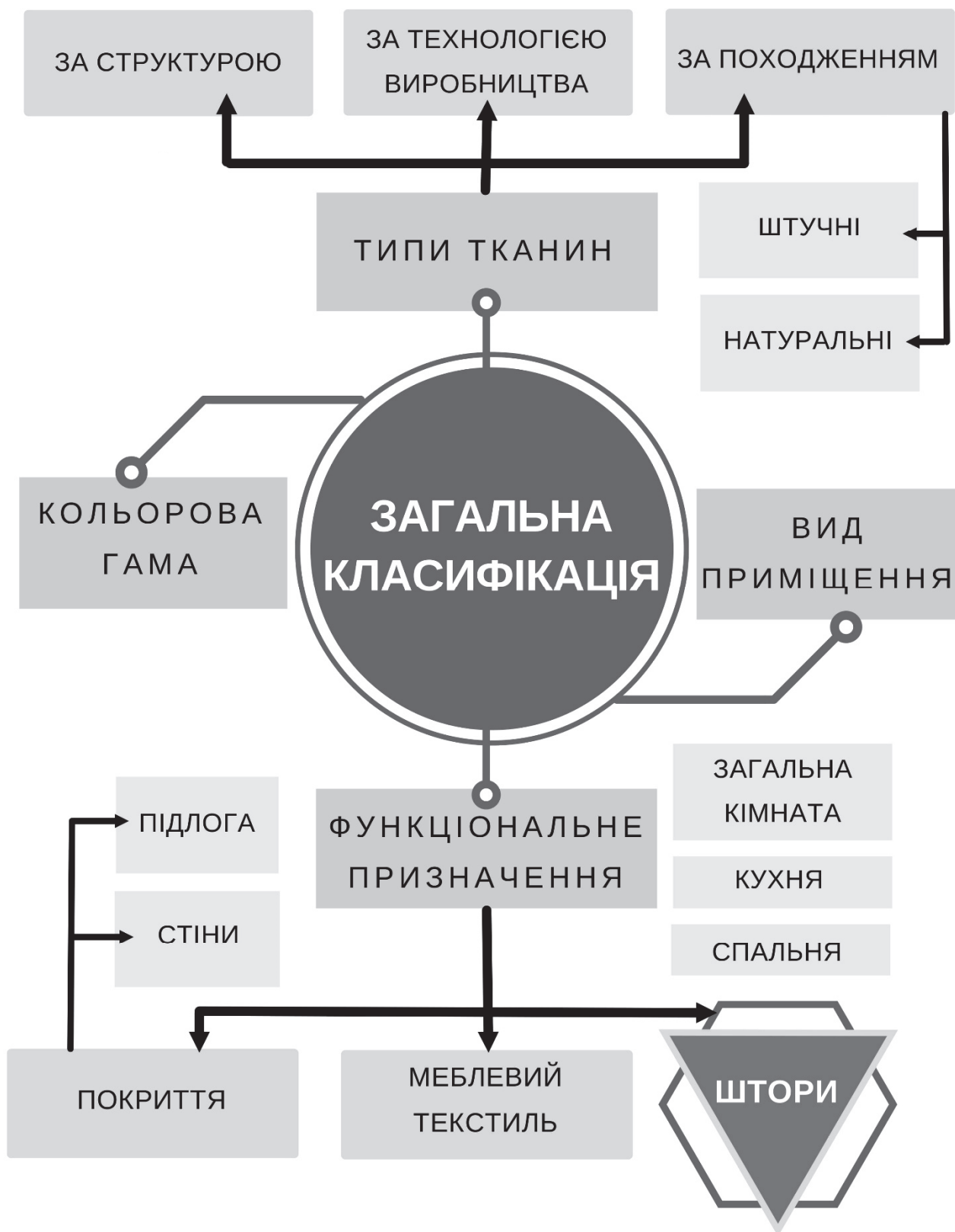
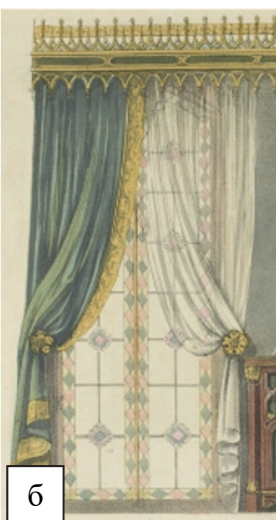

Рис. 2:

ШТОРИ В ІНТЕР'ЄРІ ІСТОРИЧНИХ СТИЛІВ

а

Романський стиль
(XI—XII ст.)Евангеліст Матфей.
Евангеліє з Ліндісфарна,
Нортумбія. бл. 698р., Лондон,
бібліотека Британського
музею

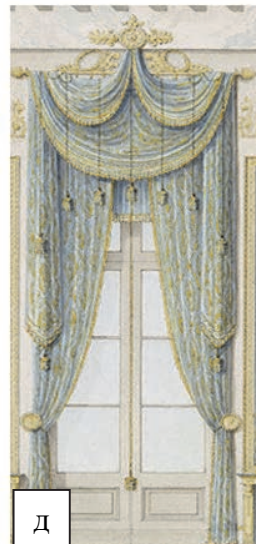
б

Готика
(кін. XII – поч. XVI ст.)Р. Аккерман, "Репозиторій
мистецтв, літератури,
моди тощо", 1809-1819,
Готичні віконні штори

в

Ренесанс (1440-1649)
Caroline Clifton-Mogg and
Melanie Paine - The Curtain
Book. Штори епохи
ренесансу

г

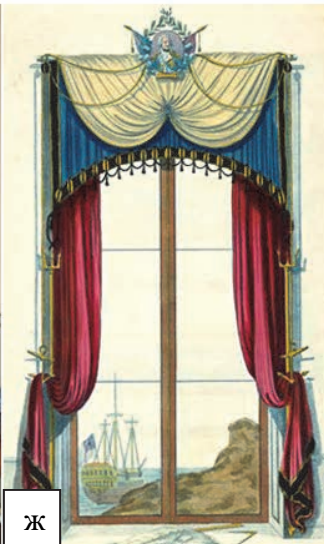
Бароко (1643-1730)
Ornements de la maison
Roussel et Laverlochère
(Désiré Guilmard,
Le Garde-meuble)
Штори епохи Людовіка XV.

д

Рококо (1730-1770)

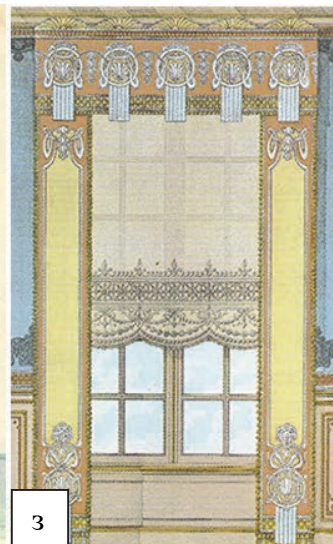
Désiré Guilmard
Le Garde-meuble, ancien
et moderne, 1839-1935
Штори епохи
рококо

е

Класицизм (1770-1820)
Roper House Interior,
наданий американським
Фондом збереження
будинків і Фондом Річарда
Хемптона Дженретта.
Штори класичного стилю

ж

Ампір (1804-1860)

Désiré Guilmard
Le Garde-meuble, ancien
et moderne, 1839-1935.
Штори стилю ампір

з

Модерн (1890-ті-1900-ті).

Caroline Clifton-Mogg and
Melanie Paine - The Curtain
Book. Штори у стилі модерн

Бавовняні тканини тепер прикрашалися ручним набивним малюнком або мальованими візерунками з великими квітковими мотивами.

До кінця епохи Ренесансу в віконне оздоблення почали включатися облямівки. Ламбрекени і карнизи, форми яких були навіяні мотивами грецького мистецтва, стали тими завершальними штрихами, які надали фіранкам більш вишуканий вигляд, що досяг особливого розквіту в епоху бароко. [рис. 2, в].

Бароко (1643-1730)

Строгість Ренесансу змінилася розкішшю бароко. Коли був побудований Версальський палац (1660-1680), чутки про його чудесну архітектуру вплинули на багатих власників будинків не тільки у Франції, але і в Росії, Англії та Нідерландах. У Версалі все було розроблено, щоб відобразити пишність, гідність і владу короля-сонце.

«Більш складні» і «театралізовані» - ось найпоширеніші епітети при описі всіх видів штор епохи бароко. Карнизи і ламбрекени тепер набули поширення як найкращі способи завершення верхньої частини віконного оздоблення, хоча їх початковим призначенням було всього лише приховувати штанги і робочі частини фіранок, укріплених під ними. Карнизи вирізали з дерева і, як правило, надавали їм вельми витончену форму.

Красива обробка, яка спочатку використовувалася для того, щоб приховати місця з'єднання драпірувань, поступово перетворилася на декоративний елемент, доступний тільки членам королівської сім'ї і знаті. Плоскі шнури і тасьма, бахрому з китицями і сутаж з тонких шовкових ниток прикрашали краї полотнищ з оксамиту, парчі і камки (дамасту).

Якщо раніше на крісла та дивани лише накидали тканини і подушки, то тепер виникає меблі з постійною м'якою оббивкою, як правило оксамитової або плюшевою. Писком моди епохи Людовиків XIII і XIV були важкі химерні драпіровки ліжок і вікон. У цей період нарешті з'явилися штори, які можна було підняти вгору, а також оброблені тканиною віконні карнизи. В їдальнях, щоб не пропускати запахи, вішалися шкіряні порт'єри. Ламбрекени (від французького «гребінець») приховали під собою металеві кільця і гачки. [рис. 2, г].

Рококо (1714-1770)

На зміну бароко, з його важкими драпіровками, балдахінами, масивними китицями і підкресленою помпезністю прийшла епоха стилю рококо - стилю зніженості і романтики. [12] Це стиль розкоші, м'якості і комфорту. Завіси і штори стають більш кокетливими і фривольними, при цьому не втрачаючи парадності. У моді входять елегантність і витонченість, головною прикрасою вікна стає ламбрекен. Драпірування, майстерно оброблені срібним або золотим шнуром, демонструють чудеса винахідливості.

Головними перевагами декору в кінці XVIII століття вважали витонченість і легкість. Їх досягали, використовуючи бавовняні і шовкові тканини з гладкою фактурою. Модними були фони всіх відтінків лазуриту з малюнком з троянд в різних стадіях цвітіння і рокайльних завитків. Тоді ж отримали широке поширення рюші, банти і стрічки. Сьогодні тканини в смаку "галантної епохи" найдоречніше в спальні.

Штори ставали все більш складними у міру того, як архітектори почали розробляти стилі і обриси вікон, ґрунтуючись на системі пропорцій, встановленої відповідно до ідеалів італійського зодчого XVI століття Андреа Палладіо і названої «принципами Палладіо». Ця система являла собою певний набір пропорційних співвідношень, заснованих на класичній архітектурі античної Греції, які можна було застосувати до різних елементів екстер'єру, включаючи вікна. [рис. 2, д].

Класицизм (1770-1820)

Класицизм є елегантним стилем оформлення, який характеризується використанням простих геометричних форм. Класичні твори мистецтва Стародавньої Греції та Риму, знайдені при розкопках в Помпеях і Геркуланумі в 1700-х роках, надихнули цей стиль. Завдяки знаменитому декораторові Роберту Адаму, в інтер'єрі стали використовуватися мотиви зруйнованих міст. Вибір тканин надзвичайно розширився: до шовку і дамаста додалися жаккард, муар, парча, оксамит, вуаль і кісея. Палітра фарб і відтінків не поступалася різноманітності матеріалів – в моді були глухий бірюзовий, ліловий, блідо-малиновий, блідо-жовтий.

Відкриття, зроблені в античних руїнах, вплинули також і на кольорові переваги епохи класицизму. Кольорову гаму цього часу складають земляні відтінки, такі як глина, теракота і зелень з чорними акцентами. Інші кольори увійшли до вживання під впливом промисловості, а не історії. Твори керамічного заводу Веджвуда створили моду на блакитні і сині відтінки, і ткацькі фабрики Обюссон і Гобелена у Франції почали виробляти тканини цих кольорів. [4]

Ближче до кінця періоду класицизму чітка симетрія, властива контурам віконного оздоблення, поступилася місцем асиметричним моделям, які набули широкого поширення пізніше, в епоху ампіру. [рис. 2, е].

Федеральний стиль, ампір, регентство (1804-1860)

В інтер'єрі панує героїчний дух військових походів. На карнизах з'являються наконечники у вигляді списів, декоративні завершення з орлами, лебедями, головами тварин, лавровими вінками. Вікна прикрашаються парними завісами, найчастіше з мусліну, вишукано перехопленими і зафіксованими в певній позиції. Щедро використовуються оздоблення, вишукані орнаменти і

важка бахрома. Найбільш популярні в епоху ампіру кольору - вишневий, темно-рожевий, шафран-жовтий, блакитний і рожевий.

Багатство і достаток віконного оздоблення досягалися тепер шляхом використання багатшарових завіс, часто розташованих асиметрично. Нерідко вікно мало 4 або 5 окремих шарів завіс: верхні драпірування, нижні завіски, зроблені з більш легкої тканини, маркізи і жалюзі, а також ламбрекен, який закріплювався поверх всього ансамблю.

Ще однією деталлю, яка широко використовувалася в цей час, була зворотна підкладка. Вона могла створювати враження додаткового шару фіранок, коли основні порт'єри розсовувалися або поверталися виворотом вгору, виявляючи контрастну підкладкову тканину. Роликові штори внесли в дизайн інтер'єрів елемент артистизму. Їх полотнаща перетворилися в полотна для намальованих пейзажів і набивних візерунків. Іноді облямовані бахромою або бордюрами, роликові штори ставали невід'ємною складовою віконного оздоблення цього періоду. [рис. 2, ж].

Еклектика XIX століття

Копіюючи старі стилі, еклектика дозволяла співіснувати елементам декількох стилів в одному інтер'єрі. Модним і актуальним стало все, що було комфортним і красивим в інтер'єрах минулих стилів. Головний секрет еклектики полягає в обмеженні двома-трьома стилями і об'єднанні їх за рахунок фактури, кольору і т.д. [2]

У віконному оформленні, як в усьому інтер'єрі та екстер'єрі цього стилю, дуже важливі почуття міри, смаку, вдала імпровізація і такт.

Модерн (1890-ті-1900-ті).

До початку 20-го століття, у часи масового виробництва вже практично будь-яких тканин і появи полотен зі штучних волокон, можна сказати, що індустрія виробництва штор стала розвиватися повним ходом.

В інтер'єрах часто зустрічаються вільне планування, властиве японським оселям, різні рівні підлоги, розширюються віконні прорізи. Широко застосовуються вітражі, найчастіше з абстрактним пластичним малюнком складних колірних тонів і відтінків. У техніці вітражу роблять міжкімнатні перегородки, дверні прорізи, абажури і світильники. [1]

Модерн приніс в європейські будинки моду на ширми зі складним і тонким малюнком, чорний лак і обробку перламутром в меблях і аксесуарах. Колір - неяскравий, приглушений. Особливо популярні світло-зелена гамма і відтінки лілового. Характерні перлинно-сірі відтінки, а також насичене золото і охра. [рис. 2, з].

Ар-деко (1930-ті роки).

Це мікс елементів ампіру, архаїки єгипетського мистецтва, індійської екзотики і африканського примітивного мистецтва. З'явився цей стиль на хвилі неокласицизму. 1920-1930-ті роки - час панування полірованого дерева і каменю. Використання тканин в інтер'єрі мінімальне. Для арт-деко характерні легкість і витонченість. Текстиль обирали так, як це роблять сьогодні, - лише для штор і оббивки меблів. Штори в більшості випадків були прямими і обшивалися облямівкою. У цю епоху в моду увійшли портъери з оксамиту, гобелена, рельєфного або гладкого велюру, репсу. Головну роль відіграють строгі шовкові тканини кольорів ар-деко - золотого, коричневого та чорного. Типовими були також поєднання помаранчевого і чорного, синього і золотистого. На тлі шахового контрасту чорного і білого - палаючі краплі червоного і золотого, хромовані предмети інтер'єру. [5]

1950-1970 рр.

В цей час, по-перше, в моду увійшли блискучі штори, схожі на той самий наддорогий китайський шовк, по-друге, штучна тканина дозволила реалізувати всі стилі відразу і час 50-60-хх років минулого століття - це розквіт усього їх розмаїття. У моді були як австрійські штори, так і французькі, ампір і класика. Саме створення штучних тканин здешевили штори, на які традиційно існує потреба у великій кількості матеріалу. Це послужило причиною лавиноподібного зростання популярності штор. [2]

Завершення

Крізь віки людство рухалось у пошуках прекрасного, гармонійного, зручного. Усе своє свідоме життя людина прагне до спрощення побуту, і разом з тим бореться за привнесення краси у цей світ. У пошуках «золотої середини» помпезність змінювалась простотою, декоративність – практичністю.

Це відобразилось як у шторах, так і у текстильній промисловості в цілому. Кожну епоху можна охарактеризувати появою нових тканин, моделей, способів оформлення штор наряду із нововведеннями в архітектурних стилях. Наше 21 століття – унікальне за кількістю і різноманітністю стилів, напрямів, смаків та технологій.

Список використаних джерел:

- Caroline Clifton-Mogg and Melanie Paine - The Curtain Book
- Стефані Хоппен – Портъери в інтер'єрі
- Charles Rendall's Designer Sketchfile
- Венді Беккер – Портъери. Дизайн і тканини

- Windows with style. Do-it-yourself window treatments, The Home
- The Repository of Arts , Literature , Commerce, Manufactures Fashions and Politics : [échantillons de toiles peintes et d'étoffes en Angleterre] - 1809-1819
- Désiré Guilmard (c. 1810-c.1885) (after), Midart, Garnier, et al. (lithographers), Destouches, Paris (printer) French Decorative Arts and Le Garde-meuble Décor from Le Garde-meuble, Ancien et Moderne [Furniture Repository, Antique and Modern]
- D. Guilmard et Bordeaux, Rue de Lancry, 2, Paris: Mid 19th Century. Hand-colored lithographs
- L'Ameublement et le Garde-meuble réunis [Texte imprimé] : revue artistique et technique du meuble, de la tenture et de la décoration d'intérieur , 1935
- *Интернет-ресурс*: <http://koshkindom.com.ua/html/textil/tekstil.html>
- *Интернет-ресурс*: <http://utteks.com/history-textiles>
- *Интернет-ресурс*: <https://yarema.ua/blog/61-istoriya-shtor>
- *Интернет-ресурс*: <http://www.remontbp.com/shtory-v-gostinuju-novinki-dizajna-2016/>
- *Интернет-ресурс*: <http://gidshtor.ru/tkani/tkan-dlya-shtor.html>
- *Интернет-ресурс*: <https://xtkani.ru/dlya-shtor/>

Аннотация

В статье рассматриваются различные виды штор, которые использовались в соответствии с интерьерами архитектурных стилей разных эпох.

Ключевые слова: шторы, текстиль, интерьер, цвет, окна, эпоха, стиль, окружение.

Annotation

The article deals with different types of curtains, which were used according to the interiors of architectural styles of different eras.

Keywords: curtains, textile, interior, color, windows, era, style, environment.